

ตำราสร้างพระพุทธรูป

โดยย่อ

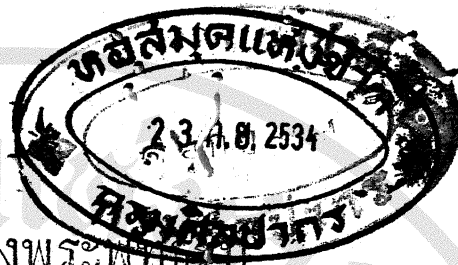

๓ 367

ก ๕๑๖

คำสั่งร่างพระพุทธรูป

โดยย่อ

พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ

อำมาตย์โท หลวงสรรค์โกสีย์พัตร์
(เพิ่ม สุขัยเรือบ)

รองอำมาตย์โท ขุนบริบาลธัญผล
(ม. ถ. สนิท ปัทมสิงห์ ณอยุธยา)

วันที่ ๘ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๓๓

ณ เมรุวัดจักรวรรดิ ราชาวาศ

ปรารภ

ด้วยในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์โท หลวงสุวรรณโกสิยพัตร์ (เพิ่ม สุชัยเรียว) กับ รองอำมาตย์โท ชุนบริบาลธัญผล (ม. ต. สนิท บัทม-สิงห์ - ฌอชญา). ซึ่งจักได้จัดการบำเพ็ญการกุศล และขอพระราชทานเพลิงศพวอนนุ ข้าพเจ้ามีดำริว่า จะจัดการค้นหาหนังสือตำหรับหรือตำราใด ๆ ได้ทัน เพราะมีเวลากระชั้นน้อยวันนัก จึงได้พบตำราสร้างพระพุทธรูปโดยย่อ. ซึ่งได้คัดลอกจำนวนมาจาก ต้นฉบับเก่า จึงเห็นสมควรว่าควรจะให้เป็นอนุสาวรีย์อย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในกาลต่อไป. แต่ยังไม่ละเอียดพอ.

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงต้องขอประทานโทษแก่ ท่านผู้ได้รับหนังสือตำราสร้างพระพุทธรูปโดยย่อ ซึ่งจัดการพิมพ์เป็นของข้าพเจ้าแก่บรรดาท่านที่เคารพและนับถือ. แก่ผู้ทูลวงดับไปแล้ว กับทั้ง หวัง สรรค์-

๖

โกดิยพัทร์ และ เจิม บริบาลธัญผล ซึ่งเป็นเจ้าภาพ
ศัพในงานนี้.

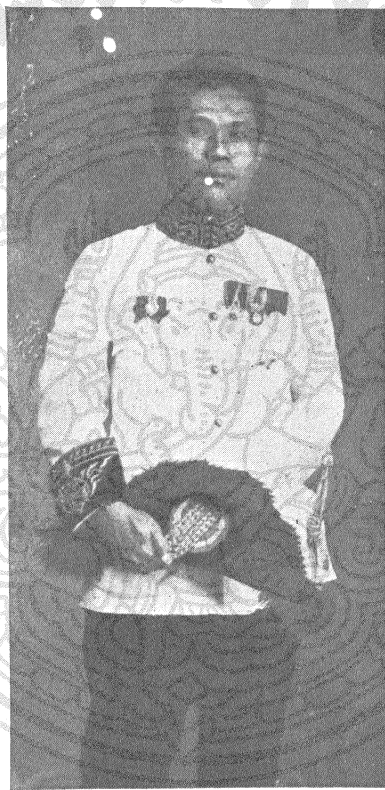
โดยที่ข้าพเจ้าได้นับถือนมมานระหว่างดฤตวงศ์
นี้ จึงขออนุโมทนาคุณบุญราษีทักษิณานุประทาน ร่วม
ในการบำเพ็ญกุศลด้วย.

สุภาพ ตันนุตร (พิมพ์ช่วย)

วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

จังหวัดพระนคร

อำมาตย์โท หลวงสรรค์โกสีย์พัตร
(เพิ่ม สุขชัยเชิыр)

เลขห้อง

313

เลขหมู่

๓367

เลขทะเบียน

๓๓๖.๕๐๘๖

เกิดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๒๗
ถึงแก่กรรม วันที่ ๘ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๗๓
รวมอายุได้ ๔๔ ปี

ก

ประวัติ

อำมาตย์โท หดวงศ์วรศักดิ์โกสียพัตร์ (เพิ่ม สุขะ-
เรี๋ย) เป็นบุตรหมื่นวิสุทธรักษ์ (เที่ยง สุขะเรี๋ย)
นวม มารดา เกิดวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พระพุทธศั-
กราช ๒๔๒๗ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๗ ปี วอก
ที่ตำบลบางขุนพรหม อำเภอบางขุนพรหม จังหวัด
พระนคร

การศึกษาและคุณวุฒิ

แต่เดิมเคยศึกษาวิชาภาษาไทย สอบไล่ได้ชั้น ๓
แห่งโรงเรียนราชบูรณะ กับชั้น ๓ ของโรงเรียนมหา
มกุฏวิทยาดัย วัดบวรนิเวศน์ เรียนวิชาภาษา
อังกฤษ ที่โรงเรียน พระตำหนัก สอนกุหลาบ และ
โรงเรียนสอนกุหลาบอังกฤษสอบไล่ได้รับประกาศนียบัตร
ชั้น ๕ ต่อมาเรียนวิชาการเพาะปลูกและระเบียบ
การที่ดิน ระเบียบการราชโลหกิจ และรับราชการ
ในกระทรวงเกษตรราชการเป็นลำดับมา

๗

ลำดับเกียรติคุณความดีในราชการ

๑๕ | ๙ | ๒๔๕๐ รับ ราชการ ตำแหน่ง ผู้ช่วย ช่างใหม่
กรมเพาะปลูก รับพระราชทานเงิน

เดือนๆ ละ ๑๐๐ บาท

๑ | ๑๐ | ๒๔๕๐ ย้ายไป เป็นผู้ช่วยช่างใหม่ จังหวัด
บุรีรัมย์

๒ | ๒ | ๒๔๕๓ รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าช่างใหม่ อำ-
เภอรัตนบุรี จังหวัดบุรีรัมย์

๑ | ๒ | ๒๔๕๒ รับตำแหน่งเป็นหัวหน้าช่างใหม่จังหวัด
อุทัยธานี ได้รับพระราชทานเงินเดือน
เดือนละ ๑๓๐ บาท

๑ | ๑ | ๒๔๕๓ รับตำแหน่งรองผู้อำนวยการช่างใหม่
ประจำจังหวัดอุทัยธานี

๒๔ | ๕ | ๒๔๕๓ รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี

๑ | ๙ | ๒๔๕๓ รับตำแหน่ง เป็นรองผู้ อำนวยการช่าง
ใหม่บุรีรัมย์

ง

๑ | ๓๐ | ๒๔๕๓ รับ พระราชทาน บรรดาศักดิ์ เป็น ขุน
ด้วรค์ โกศลยพัตร

๒ | ๖ | ๒๔๕๔ รับตำแหน่ง เป็น รังพนักงาน ช่างใหม่
ชั้นที่ ๑ มณฑลอีสาน รับพระราช
ทานเงินเดือนๆ ละ ๓๕๐ บาท

๓๐ | ๑๑ | ๒๔๕๔ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์
โท

๑ | ๑ | ๒๔๕๖ รับ ตำแหน่ง เป็น รังเกษตร มณฑล
อุบลราชธานี ได้รับพระราชทานเงิน
เดือนๆ ละ ๓๘๐ บาท

๑ | ๗ | ๒๔๕๖ รับตำแหน่งเกษตร มณฑลอุบลราช
ธานี ได้รับพระราชทานเงินเดือนๆ ละ
๒๓๐ บาท

๒๓ | ๑ | ๒๔๕๗ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์
เอก

๑๕ | ๒ | ๒๔๕๗ ได้ รับ พระราชทานเครื่อง ราชอิสริยา

๑

รวิณ เปัญจมาภรณ์ มังกุฎยามชั้นที่ ๕
๑ | ๗ | ๒๔๕๘ ได้รับ ตำแหน่ง เป็น เกษตร มณฑล
อุบลราชธานี ได้รับพระราชทานเงิน
เดือน ๆ ละ ๒๕๐ บาท

๑๔ | ๘ | ๒๔๕๘ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็น
หลวงสุวรรณโกศลพัตร

๒๗ | ๕ | ๒๔๕๙ ย้ายไปเป็นเกษตรมณฑลนครสวรรค์

๖ | ๔ | ๒๔๖๐ ย้ายไปเป็นเกษตร มณฑลนครศรี-
ธรรมราช

๑ | ๗ | ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลชั้นที่ ๑ เดือน ละ ๓๕๐
บาท

๒๐ | ๙ | ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานยศเป็นอำมาตย์ตรี

๒ | ๑๐ | ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยา-
ภรณ์ เปัญจมาภรณ์ ช้างเผือก ชั้น
ที่ ๕

ณ

๑ | ๑ | ๒๔๖๓ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลชั้นที่ ๑ เดือน ละ ๓๖๐
บาท

๑ | ๑ | ๒๔๖๔ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลชั้นที่ ๑ เดือน ละ ๓๗๐
บาท

๑ | ๑ | ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลชั้นที่ ๑ มณฑลนคร
สวรรค์ เดือนละ ๓๘๐ บาท

๑ | ๑ | ๒๔๖๖ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลชั้นที่ ๑ มณฑลนคร
สวรรค์ ๓๘๐ บาท

๑ | ๑ | ๒๔๖๗ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ตำแหน่ง
เกษตรมณฑลมหाराษฎร์ชั้นที่ ๑ ได้
รับพระราชทานเงินเดือน ๔๐๐ บาท

๑ | ๑๐ | ๒๔๖๗ ได้รับพระราชทานยศเป็นอำมาตย์โท

๗

ยศ ทางราชการ เลื่อนป้าได้รับยศเป็น
นายหมวดเอก กรม เลื่อนป้า รักษา
ดินแดน

วาระสุดท้าย

อำมาตย์โท หลวงสรรพโกสิยพัตร (เพิ่ม สฤษดิ์-
เจริญ) ได้ป่วยเป็นโรคไตพิการ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ
วันที่ ๙ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๗๓ เวลา
๑ นาฬิกาเศษ ตรงกับวันศุกร์ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๑๑
ปีมะโรง ณที่บ้านเลขที่ ๒๓๕๐ หลังวัดราชนันทิกา
กิ่งอำเภอชนแดน จังหวัดพระนคร รวมอายุ
ได้ ๔๔ ปี

หวิง สรรค์โกสิยพัตร.

รองอำมาตย์โท ชุมบริบาลธัญผล
(ม. ล. สโรท บัณฑิตสิงห์ ฌอยุธยา)

เกิดวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๕
ถึงแก่กรรม วันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๓
รวมอายุได้ ๓๗ ปี

๗

ประวัติ

รองอำมาตย์โท ขุนบริบาลบุญผล (ม. ต. ตันนิยา
บัทมสิงห์ ณอยุธยา) เป็นบุตร หลวงกษัตริย์ราช
(ม. ต. ว. ครอบ บัทมสิงห์ ณอยุธยา) พร้อม มารดา
เกิดวันที่ ๒๒ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๓๕ ตรง
กับวันเสาร์ เดือน ๑๒ ปีมะโรง เกิดที่บ้านตำบล
บางขุนพรหม อำเภอบางขุนพรหม จังหวัดพระนคร
การศึกษาและคุณวุฒิ

เรียนหนังสือไทยประถมวัดมหาธาตุรวม ๔ ปี ได้
รับประกาศนียบัตรประโยคประถมศึกษา เรียนหนังสือ
ไทยมัธยมวัดเบญจมบพิตร รวม ๓ ปี ได้รับประกาศ
นียบัตร ประโยคมัธยมศึกษา เรียนอังกฤษโรงเรียน
เทพศิรินทร์รวม ๓ ปี สอบได้ได้ ๓ ชั้น เรียนชั้น ๔
แต่ลาออกก่อนสอบได้ เรียนโรงเรียนเกษตรรวม ๓ ปี
สอบได้ได้จับहतकुस्त्र์ของโรงเรียน ได้รับประกาศ
นียบัตรชั้นสูง เมื่อสอบได้จากโรงเรียนเกษตรแล้ว

ณ

กระทรวงตั้งให้เรียนระเบียบการ กรมสารบรรณ
กรมบัญชี กองออกโฉนด กรุงเทพฯ ฯ ที่หอทะเบียน
ที่ดินกรุงเทพฯ ฯ กรมทะเบียนที่ดิน กรมเพาะปลูก
ได้ประกาศนียบัตรอุดมศึกษา โรงเรียนเกษตร วิชา
พิเศษ วิชาเพาะปลูก วิชาเลี้ยงไหม ทำไหม
วิชาแผนที่ วิชาก่อสร้างเบื้องต้น

ลำดับเกียรติคุณความดีในราชการ

- ๔ | ๒ | ๒๔๕๔ รับราชการดำรงกรมเพาะปลูก ได้
รับ พระราชทาน เงิน เดือน ตำแหน่ง
เสมียนโท เดือนละ ๓๐ บาท
- ๓ | ๔ | ๒๔๕๔ ดำรงราชการ ตำแหน่ง พนักงานช่าง
ไหม ประจำกองช่างไหม มณฑล
อุบล รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ
๖๐ บาท
- ๓ | ๑ | ๒๔๕๕ รับราชการใน ตำแหน่ง เป็น พนักงาน
เกษตร ชั้น ๒ ประจำมณฑลอุบล

ญ

- ๑ | ๑ | ๒๔๕๗ ได้รับพระราชทานเงินเดือนเกษตร์
ชั้น ๓ เดือนละ ๘๐ บาท
- ๑ | ๑ | ๒๔๕๘ เดือนตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเกษตร์ มณฑล
อุบลราชธานี
- ๑ | ๙ | ๒๔๖๐ ได้รับพระราชทานเงินเดือนในตำแหน่ง
ผู้ช่วยเกษตร์ มณฑลพิษณุ ๓ เดือน ละ
๑๐๐ บาท
- ๒๖ | ๑ | ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์
โท
- ๒๒ | ๙ | ๒๔๖๑ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น ขุน
บริบาลนิมิต
- ๑ | ๑ | ๒๔๖๒ ได้รับพระราชทานเงินเพิ่มรอบบออีก
เดือนละ ๘ บาท รวมเป็น ๑๐๘ บาท
- ๑๑ | ๖ | ๒๔๖๒ ย้ายไปรับราชการใน ตำแหน่ง ผู้ช่วย
เกษตร์มณฑลปราจีนบุรี
- ๑ | ๑ | ๒๔๖๓ ได้รับพระราชทานเงินเพิ่มรอบบออีก

๖

เดือนละ ๘ บาท รวมเป็น ๓๓๖ บาท
๓ | ๑ | ๒๔๖๔ ได้รับพระราชทาน เงินเพิ่ม รอบปี อีก

เดือนละ ๘ บาท รวมเป็น ๓๒๔ บาท
๒๘ | ๑ | ๒๔๖๔ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยา-

ภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎสยามชั้น ๕
๓ | ๑ | ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทาน เงินเพิ่มรอบปี อีก

เดือนละ ๘ บาท รวมเป็น ๓๓๒ บาท
๒๗ | ๓ | ๒๔๖๕ ย้ายไปรับราชการ ในตำแหน่ง ผู้ช่วย

เกษตรมณฑลนครชัยศรี
๓ | ๑ | ๒๔๖๖ ได้รับพระราชทาน เงินเพิ่มรอบปี อีก

๘ บาท รวมเป็น ๓๔๐ บาท บาท
๒๖ | ๕ | ๒๔๖๘ ย้ายไปรับราชการในตำแหน่ง ผู้ช่วย

เกษตรมณฑลราชบุรี
๓ | ๑ | ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานเงินเดือนๆ ละ ๓๕๐

บาท ตำแหน่งอัตราเงินเดือนเกษตร
ชั้น ๓

๖

๑ | ๑ | ๒๔๗๑ ได้รับ พระราชทานเงิน เดือน ๆ ละ
๑๖๐ บาท

ทางราชการเลื้อป่าได้ รับยศ เป็น
นายหมวดโท กรมเลื้อป่า รักษา
ดินแดน

วาระสุดท้าย

รองอำมาตย์โท ชุนบริบาลธัญผล (ม. ต. ดนิต
ปัทมสิงห์ ฌนอยุทธยา) ได้ป่วยเป็นอหิวาตกโรค ถึงแก่
กรรมเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑
ตรงกับมะโรงวันจันทร์ เดือน ๖ แรม ๑๓ ค่ำ เวลา
๑๘.๑๐ นาฬิกา ณ บ้านผู้ช่วยเกษตร มณฑลราชบุรี
รวมอายุได้ ๓๖ ปี

เจิม. บริบาลธัญผล

ตำราสวดพระพุทธรูป

ถ้าจะสร้างพระพุทธรูป นำตักแต่สามคอกขึ้นไป
ให้เอาส่วนนั้นตั้งบนแท่นพระบาทล่าง ถึงพระจุไรเป็น
กำหนด ถ้าจะไขชนหน้อยหนึ่งให้เอาจดหว่างพระ
ชนง แม้นพระเจ้าองค์ยอมให้เอาจดปลายพระนาสิก
จึงจะเห็นทรงสูง แล้วให้เอาส่วนพระภักตร์ ขวาง
พระอุระให้จดปลายนมทั้งซ้ายขวาแล้ว ให้เอาส่วน
พระภักตร์สอบแต่บนพระองค์ถึง พระสอเปน ๓ ส่วน
ไขออกส่วนตะหนิว แล้วให้เอาส่วนพระภักตร์ ๒ ส่วน
ถึงขวางเป็นพระพาหา แล้วให้เอาส่วนพระภักตร์
ไล่โดยหน้าเสมอหลังมาจนมจงได้ แล้วให้บัน
ส่วนพระหัตถ์พระกรทั้ง ๓ ท่อน เอาส่วนพระภักตร์
เข้าสอบส่วนคอส่วน แล้วให้เอาส่วนพระภักตร์วาง
แต่สัดคือออกไปจงได้เสมอพระบาท แล้วให้เอาส่วน

พระภิกษุ ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 หนึ่งให้ทำพระภิกษุเป็น ๓ ส่วน เอาส่วนหนึ่ง
 ขวางเป็นพระโอรส หนึ่งให้ต่อบเอาแต่พระนาสิกมา
 เติมพระหนุ ขวางดงเป็นผ้าสังฆาฏิ แล้วให้ทำ
 พระภิกษุเป็น ๓ ส่วน เอาส่วนหนึ่งตั้งขึ้นแต่พระอุ
 จงตั้งเติมอเส้นพระศก แล้วให้เอาส่วนหนึ่งห้อยตั้ง
 แต่พระเกษมาตาออกมาจตรงพระอุไร แล้วให้เอา
 ส่วนหนึ่งตั้งขึ้นเป็นวงทริก แล้วให้เอาดวงพระ
 ภิกษุไซ่น้อยเป็นพระรัศมี หนึ่งให้บันคดองพระ
 เนตรเป็นสี่ส่วน ไขหวัดตาส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งเป็นตา
 ดำ สองส่วนเป็นหางตา ถ้าจะทำพระบาทแต่ต้นตลอด
 ปถาณนี้ ให้เอาส่วนพระภิกษุ พระกรรมที่เอาส่วน
 พระภิกษุ แต่ลดเดียวพอสมควร หนึ่งท่านห้ามมิให้
 ไขหน้าตักตั้งขึ้น ขาดส่วนดวงพระเนตร ว่าแพ้ง้าง แล้ว
 มิให้ปลายพระนาสิกติดตั้งตรงพระอุระ ว่าสมภารเจ้า
 วัดมิดบาย ให้ตักตรงผ้าพระหัตถ์ให้เห็นดำรวมงาน

อนึ่งให้แบ่งพระภักตร์เป็นสามส่วน ไว้พระนาคส่วน
หนึ่งจดพระขนง แต่ให้ห้อยมพระขนงลงมาถึงลูก
พระนาสิกเป็นส่วนหนึ่ง แต่ไข่น้อย แต่พระนาสิก
มาจดพระโอษฐ์พระหนุเป็นส่วนหนึ่ง แม้นพระปถม
พระย่นก็ให้ใช้ ส่วนตุกกัน แต่ให้ดวงพระภักตร์
ยาวออกไว้ แล้วให้เอาดวงพระภักตร์สอดลงไปตั้ง
แต่ใต้พระหนุ ถึงฝ่าพระบาทให้ได้หกส่วน แต่ให้
ไข่ออกไว้บ้าง ถ้าเป็นพระทรงเครื่องก็ให้ไขเจ็ดส่วน
มากออกกว่าทรงใดร จึงจะเห็นทรงสง่างาม ฯ

ถ้าจะทำดื่บูกประสมใช้ ติดตั้งของ ให้เอาชินบาท
หนึ่ง บริสุทธิคำตั้งหนึ่ง ดังกะดี่สองดี่ตั้ง ติดด้วย
น้ำประสานดื่บูกมันแด ฯ

ถ้าจะหุงน้ำมันเชยวทากระคาดเงิน ให้เอาน้ำมัน
ยางไส ๓ ทนนาน กระวาน ๑ สักขี ๑ ผิวมกรุด ๑
กะเทียม ๑ ยางต้น ๑ หุงอย่างปดักละดาเยยวคัง
แช่ไว้ ฯ

น้ำมันเหลืองให้เขาน้ำมันยาง ๓ ทนนาน ภาระวาน ๓
ถักขี้ ๑ ผิวนะกรุด ๑ กะเทียม ๓ รวง ๓ พริกเทศ ๓
น้ำมันปลาถั่วยชา ๓ ฯ

ต้นจี้ให้เอากาก ๑ ตำรต้ม ๑ เป็ดอกมะไฟ ๑
เป็ดอกโตด ๑ ครั่งขิง ๑ คั้นนอนกดำเขาน้ำใส่
หุงด้วยขามคังกตางกะทะนารอน ฯ

NATIONAL LIBRARY

ส่วนพระเจี๊องค้อย่อม

ความเข้าใจตามตำรา ๆ

๑. ส่วนสูงแต่พระบาท ต่าง จด ปลาย พระ นาสิก
(เท่ากว้างของหน้าตัก)
๒. ส่วนพระภักตร์ ขวางพระอุระจดปลายนม
ทั้ง ๒ ข้าง
๓. แต่ บั้น พระองค์ ถึงพระ คอ เป็น ๓ ส่วน พระ
ภักตร์ ไขออกส่วนหนึ่งสำหรับพระหน้าตัก ๓ ศอก
๔. พระภักตร์ ๒ ส่วน ถึงขวางเป็นพระพาหา
(โคนแขนทั้ง ๒ ข้าง)
๕. หน้าแต่หลังทนต์จดนมเท่าส่วนพระภักตร์
๖. บั้นส่วนพระหัตถ์, พระกร, ทั้ง ๓ ท่อน ไข
ส่วนพระภักตร์เข้าสอบส่วนต่อส่วน
๗. ส่วนพระภักตร์วางแต่สัดคือออกไปจงได้เสมอ

พระบาท

๘. แด้วให้เอาส่วนของพระภิกษุ ๕๕ คน ตั้งแต่ พระบาท ขึ้น
มาจนถึงได้มอพระหัตถ์ (วางพระหัตถ์ได้มอด้ดื้อ)

๙. ให้ทำพระภักตรเป็น ๓ ส่วน เอาส่วนของ ๓ เป็น
ขวางเป็นพระโอรุ

๑๐. ให้ลอบเอา แต่พระนาสิก มาได้มอ พระ หน
ขวางเป็นผ้าสังฆาฏิ

๑๑. ให้ทำพระภักตรเป็น ๓ ส่วน

ก) เอาส่วนของ ๕๕ ขึ้น แต่ พระจุไร จงตั้ง เหมอ
เส้นพระศก

ข) ให้เอาส่วนของ ๕๕ ขึ้น แต่ พระเกษมาดา ออกมา
จงตรงพระจุไร

ค) ให้เอาส่วนของ ๕๕ ขึ้น เป็นวงทริก (วงจุไร)

๑๒. ให้เอา ดวง พระภักตร ๕๕ ขึ้น เป็น พระ-
รัศมี (?)

๑๓. ให้บันคดองพระเนตรเป็น ๔ ส่วน ไว้หัดดา

ส่วน ๑ ส่วนหนึ่งเป็นตาตา ๒ ส่วนเป็นหางตา

๑๔. พระบาทฯ ดันตลอดปลายนิ้ว ให้เอาส่วนของพระภักตร

๑๕. พระกรรณก็เอาส่วนของพระภักตร แต่ตัดเสียพอสมควร

๑๖. ปลาย พระนาสิกตก ดึงตรง ฝ่าพระหัตถ์ จึงเห็นตำรวมงาม ห้ามไม่ให้ตกตั้งตรงพระอุระ ว่าสมภารเจ้าวัดมิสบาย (คือไม่ให้เส้นตั้งถูกอก)

๑๗. ให้แบ่งพระภักตรเป็น ๓ ส่วน

ก) ใ้พระนาคาตส่วนของ ๑ จดพระขนง

ข) แต่ให้เหลื่อมพระขนงลงมาถึงตมพระนาสิกเป็นส่วน ๑ แต่ไขสั้น้อย

ค) แต่ พระ นาสิก มา จด พระโอษฐ์ พระหฤ เป็นส่วน ๑

พระนอนพระยืนใช้ส่วนตุงกัน แต่ให้ดวงพระ
ภักตร์ยาวออกหน่อย แด ให้เอาดวงพระภักตร์
สอดลงไป ตังแต่ใต้พระ หนุ ถึง ฝ่าพระบาท ให้ได้ ๖
ส่วนแต่ให้ ไข่ออกไว้บ้าง ถ้าเป็นพระทรงเครื่องก็
ให้ไข ๗ ส่วนมากออกไปกว่าทรงใด จึงจะเห็น
ทรงสูงงาม.

ถ้าจะหุงน้ำมันมีดทองคำมละอ และตะตวยเครื่อง
เขียนไขว้ ให้เอาน้ำมันยางได้ทะนาน ๑ ลูกจันทน์ ๑
ดอกจันทน์ ๑ กระวาน ๑ กานพลู ๑ ยางแฉ่ว ๑
ยางมะขวิด ๑ หนึ่งกระเบน ๑ พุงปลาฆ่า ๑ ต้น
เหนือ ๑ ลูกขี้ ๑ น้ำมันพิมเสน ๑ พริกขี้พาด ๑
รักดีหน่อย ๑ หุงกับโถดงกลางกะทะทราย ๓ วันได้
ไฟแต่ส้มควร ๖

ทำเงินดำให้เอามาศ์ชดชินให้เป็นผงแล้วบดใช้ ๖

ถ้าจะผสมทองอ่อน ให้เอาเงินส่วน ๑ ทอง
๒ ส่วนกวนกันใช้ ๖

อีกอย่างหนึ่งให้เอาเงว ๒ ส่วน ของส่วนหนึ่ง
ทำตุ๊กกัน

ผิวจะใช้ ดีต่างๆ ในกำมะตอให้วิเศษ ให้หักอัน
แหว่ต่าง ๆ ที่ขึ้นกับน้ำมันมาเติกอไข่เอาเถิด ฯ

ถ้าจะละลายทองให้กวนกับน้ำผึ้งให้ละเอียด แล้ว
ล้างน้ำให้หมด จึงเอายางไทรได้นำอ้อยกวนกับทอง
เขียนแล้วขัดด้วยไมรา ฯ

ผิวจะทำนากให้เอาบริสุทธ ๑ บาท ดั่งกะสี ๑ บาท
ปรอด ๑ บาท ผักปราบ ผักเบี้ยใหญ่ หน่อไม้ ไข่
บิตเอาน้ำเป็นยากรวนให้กินกัน แล้วได้แป้งชุบส้มไฟ
แกดบ ๓ วันเอาออกดู ถ้าเป็นนวลจึงเอา ถ้าไม่เป็น
นวลให้ต้มไปใหม่ เจ้าทองแดงบาทละ ๒ ไพ แล้ว
ห่อน้ำดำเหล้ากับใบผักกระชับ เกล็ดดำแพน เป็ดอก
ดีปรศ ฯ

ครั้นหล่อรูปพรรณแล้ว จึงเอาผักโหมทั้ง ๓
มาตำคั่วอีก ๓ ส่วน เกล็ดส่วน ๑ แล้วเอาปรอด

ทารปพรรณเอาขานี้ออก ตุ่มไฟเกิดบพอดมควร
จึงขึ้นขึ้นมากดุงงาม ฯ

ผิวจะผดมแนวโลหะ เอาหิน ๓ บาท จ้าว ๒ บาท
เหล็ก ๓ บาท บริสุทธิ์ ๕ บาท ปรวด ๕ บาท ตั้ง
กะลี้ ๖ บาท ทองแดง ๗ บาท เงิน ๘ บาท ทอง
คำ ๘ บาท ฯ

ถ้าตัดโลหะ เอาจ้าว ๓ บาท เหล็ก ๒ บาท
ปรวด ๓ บาท ตั้งกะลี้ ๕ บาท ทองแดง ๕ บาท
เงิน ๖ บาท ทองคำ ๗ บาท ฯ

ปัญจโลหะ เอาเหล็ก ๓ บาท ปรวด ๒ บาท
ทองแดง ๓ บาท เงิน ๔ บาท ทองคำ ๕ บาท ฯ

ถ้าจะเขียนทองแดงทองเหลืองใช้อย่างจั้น ให้
ฝนอนุภาดาตากให้แห้ง จะเขียนด้วย ยาง, น้ำมัน,
ก็เสมแต่จะเขียน จึงเอาทองผงนั้นโรยกวาดไป แล้ว
ประดานด้วยเครื่องเขียน ฯ

ถ้าจะผดมตั้งกะล้อย่างมั่งกะหล่า เอาหิน ๓ บาท

ตั้งกะลี้ ๑๐ บาท หลอมให้กินกัน แล้วจึงหล่อรูป
 พรหมแต่งตัวผั่งด้ายแล้ว เอาดัมมะขามเปียก ๓
 เกลือ ๓ มาศ ๓ ดินประณีต ๓ คัมแซไวให้หลาย
 วันดำดี ฯ

หนังสือตำราสร้างพระพุทธรูปนี้ เจ้าของตำรา
 ให้ขอประทานโทษต่อท่านผู้ได้รับไป ด้วยเห็นว่า
 ดั้นแต่ย่อมาก แต่เห็นว่าเป็นตำราอันควรแก่ประโยชน์
 ที่พึงจะทราบไว้ จึงอยากให้พิมพ์เป็นหนังสือถาวร
 ต่อไป จึงขออภัยมาในทันทวย.

